

**Česká školní inspekce
Moravskoslezský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIT-1149/20-T

Název	Dětský domov a Školní jídelna, Melč 4, příspěvková organizace
Sídlo	747 84 Melč 4
E-mail	reditelka@dd-melc.cz
IČ	47811927
Identifikátor	600031578
Právní forma	Příspěvková organizace
Zastupující	Mgr. Jiřina Bejdáková
Zřizovatel	Moravskoslezský kraj
Místo inspekční činnosti	747 84 Melč 4
Termín inspekční činnosti	8. 12. 2020 – 10. 12. 2020

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle § 174 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a souvisejících a prováděcích právních předpisů, a vyhlášky č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Inspekční činnost se provádí podle § 174 odst. 6 školského zákona na základě podnětu.

Charakteristika

Dětský domov a Školní jídelna, Melč 4, příspěvková organizace vykonává činnost dětského domova (dále „DD“) a školní jídelny. Nejvyšší povolený počet lůžek v dětském domově je 40 (5 rodinných skupin). Evidenční stav k termínu inspekční činnosti byl 35 dětí (z toho 5 v předškolním vzdělávání, 21 plnících povinnou školní docházku, 9 vzdělávajících se ve středních školách), a 2 zletilé nezaopatřené osoby umístěné na základě smlouvy o setrvání v DD do ukončení přípravy na povolání (1 vzdělávající se ve střední škole a 1 na vysoké škole). Fyzický stav k termínu inspekční činnosti byl 29 dětí. Důvodem nepřítomnosti byl pobyt na internátě, útěk nebo dlouhodobý pobyt dítěte u zákonného zástupce. DD není bezbariérový. Stravování dětí zajišťuje vlastní školní jídelna.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Stanovená vize a koncepce dětského domova, realizace výchovně vzdělávacích činností, jednotlivé cíle a kroky, jsou přehledně uvedeny ve školním vzdělávacím programu dětského domova. Obsah vzdělávání vychází z ročního plánu výchovně vzdělávací činnosti, který je průběžně naplňován a vyhodnocován. Týdenní programy výchovně vzdělávacích činností, na jejichž obsahu se děti mají možnost podílet, konkretizují aktivity rodinných skupin. Přístup k těmto dokumentům je všem zúčastněným umožněn.

Organizační struktura, stanovená ředitelkou, odpovídá typu a velikosti zařízení. Při řízení subjektu využívá ředitelka každodenní kontakt se všemi zaměstnanci. Plán kontrolní a hospitační činnosti je nastaven a průběžně vykonáván. Závěry z hospitační činnosti jsou projednávány individuálně i na pedagogických radách. Jejich frekvence je dostatečná k řešení aktuálních situací jednotlivých rodinných skupin a zejména naléhavého stavu dětí. Na základě rozhovorů s jednotlivými vychovateli bylo zjištěno, že některé kroky vedení DD nejsou vždy dostatečně zdůvodňovány a proaktivita vychovatelů není využívána, ale spíše potlačována. Někteří vychovatelé také nemají dostatek informací např. o struktuře a možnostech využití finančních toků DD. Dochází tak k mylným a nepřesným domněnkám, které mají negativní vliv na atmosféru mezi zaměstnanci. O akcích a organizaci v dětském domově jsou děti informovány na pravidelném setkávání všech rodinných skupin. Nefunkční spoluspráva dětí neumožňuje podílet se na chodu zařízení, pouze v omezené míře se s dětmi diskutuje nebo vyjednává o jejich požadavcích. Možnost dětí anonymně se vyjádřit schází. Schránka důvěry byla v DD nainstalována až po upozornění inspekčním týmem.

Přímou pedagogickou činnost vykonává v adekvátním rozsahu ředitelka i všichni pedagogičtí zaměstnanci pravidelně v průběhu týdne v rámci jednotlivých rodinných skupin. Rozpis služeb přímé pedagogické činnosti vychovatelů byl z důvodu dlouhodobé nepřítomnosti vychovatelů (pracovní neschopnost) aktuálně nastaven na organizaci pouze čtyř rodinných skupin. Nízký počet přítomných dětí slučování umožňoval, ale z dlouhodobého hlediska je tato organizace pro děti nevhodná. Péče o děti v nočních hodinách byla v dostatečném počtu zabezpečena nepedagogickými pracovníky. Od poslední inspekční činnosti (březen 2018) došlo k rozvázání pracovního poměru u šesti vychovatelů a jednoho asistenta pedagoga, z důvodu vlastního rozhodnutí zaměstnance nebo ukončení pracovního poměru dohodou. Tým pedagogických zaměstnanců je nestabilní. Nové začínající zaměstnance metodicky uvádí vedoucí vychovatelka. Průběh hospitační činnosti potvrdil, že mj. i z důvodů častých obměn pracovního týmu, nově nastupujících zaměstnanců bez předchozích zkušeností s problematikou ústavní péče a nezbytností specifického přístupu k dětem je žádoucí věnovat vyšší pozornost metodickému vedení a podpoře

pedagogických pracovníků. Na částečný úvazek je zaměstnána psychologka, která cíleně pomáhá vychovatelům při intervenční podpoře dětí. Asistenti pedagoga vhodně doplňují práci kmenových vychovatelů. Pracují pod jejich vedením samostatně, především v době scházení dětí ze školy.

Profesní rozvoj pedagogických pracovníků ředitelka podporuje a další vzdělávání pedagogických pracovníků v uplynulém období zaměřovala zejména na specifické projevy dětí (agresivita, rizikové chování). Vzhledem k nastavenému obsahu koncepce rozvoje DD, je vhodné další semináře pedagogů dát do vzájemného souladu se stanovenou koncepcí a zaměřit je např. na práci s rodinou, problematiku katamnestické práce a činnosti v místnosti „snoezelen“.

Kontakty s rodiči zajišťuje především vedení dětského domova a sociální pracovnice. V pravidelných intervalech zákonné zástupce písemně informuje o výsledcích výchovy a vzdělávání v zařízení. Ve spolupráci s pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí podněcuje DD rodiče ke kontaktům se svými dětmi. U významné části umístěných dětí se dařilo v pravidelných intervalech zajistit víkendové pobyty u rodičů. Dětem není bráněno v telefonickém kontaktu s rodiči prostřednictvím telefonu zařízení či z jejich osobních telefonů.

Prevence sociálně patologických jevů byla v zařízení zabezpečována průběžně všemi pedagogickými zaměstnanci, ale i externími pracovníky nebo organizacemi. Minimální preventivní program byl podrobně nastaven. Nedílnou součástí preventivního programu se staly vhodně podporované volnočasové aktivity mimo zařízení, pořádané jinými organizacemi mimo DD (např. kroužek vojenský, myslivecký, florbalu, kopané).

V době inspekční činnosti probíhaly potřebné stavební práce na budově DD (výměna krovů a střešní krytiny), což se projevilo skládkou nového a použitého materiálu v jejím bezprostředním okolí. Vnitřní prostředí DD je estetické, prostorové uspořádání a vybavení se podobá běžné domácnosti. Každá rodinná skupina má uzavřený prostor, ve kterém jsou ložnice, obývací pokoj, modernizované kuchyně a sociální zařízení. V rámci trávení volného času děti využívají prostornou halu se stolem na stolní tenis, stolní fotbal apod. V suterénu je k dispozici keramická dílna a posilovna. Dílna není aktuálně využívána (z důvodu ukončení pracovního poměru vychovatelky a nezajištění zaměstnance, který by aktivitu s dětmi vykonával) a v rámci prohlídky těchto prostor byl shledán neuspokojivý stav jeho čistoty. K relaxačním a sportovním aktivitám slouží dětem park s bazénem, hřištěm, altánem a zahradním krbem. Zahradě schází větší množství herních prvků pro předškolní děti. V ložnicích mělo každé dítě svůj prostor pro učení, odpočinek i klidové aktivity, psací stůl a v pokojích uzamykatelné skříňky pro ukládání osobních věcí. V každém obývacím pokoji byl umístěn počítač, který mohly děti běžně používat. Pro realizaci distanční výuky dětí základních a středních škol zajistilo vedení DD svými i sponzorskými finančními prostředky notebooky i další pracovníky pro individuální dohled nad vlastní výukou. DD poskytuje dětem plné přímé zaopatření včetně pořízení vybavení pro sport, turistiku a zájmové činnosti.

Vnitřní kontrolní systém není plně funkční, neboť nedochází k cílené identifikaci a přijímání účinných opatření v oblasti řízení pedagogického týmu (prosociální vztahy, komunikace, metody a formy práce vychovatelů s dětmi), materiálních a hygienických podmínek (vybavení zahrady, čistota prostředí) a vyhodnocení informací týkajících se výhrad dětí např. k úseku školního stravování.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Vychovatelé při odpoledních činnostech zařazovali aktivity vycházející z týdenního programu výchovně vzdělávací činnosti, které byly zaměřené na rozvoj jednotlivých složek výchovy. Z použitých výchovných metod převažovaly dovednostní, praktické a estetické. Poměr mezi volným a řízeným časem dětí s přihlédnutím k jejich potřebám pedagogové citlivě usměrňovali. Různorodé aktivity, volené pedagogy s ohledem na rozumovou vyspělost dítěte či speciální vzdělávací potřeby, podporovaly u dětí rozvoj komunikačních dovedností, rozumových schopností, pracovních dovedností, ale také vytváření vhodných návyků vedoucích k aktivnímu trávení volného času. Sledované vzdělávací činnosti dětí v odpoledních hodinách probíhaly většinou v klidné atmosféře vzájemné důvěry. Při přípravě dětí na vyučování se však některým pedagogům nedařilo vhodně motivovat děti k dostatečné aktivitě, soustředění, pozornosti či překonání negativismu. Nevhodně zvolené metody k dosažení vzdělávacího cíle dětí pak vyústily v eskalující a emočně vypjatou situaci, která významně ovlivnila atmosféru rodinné skupiny a nadcházející společné aktivity. Také v případě začínajícího pedagoga se projevily nedostatky při vedení rodinné skupiny v oblasti komunikace či dodržování nastavených pravidel, což v dětech vytvářelo nejistotu. Formování pracovních kompetencí probíhalo v rámci provádění každodenních úkonů spojených s provozem běžné domácnosti. Děti měly rozděleny povinnosti přiměřené jejich věku, za jejichž plnění si zodpovídaly. Vychovatelé byli při kontrole plnění zadaných úkolů důslední a děti tak byly systematicky vedeny k osvojování návyků potřebných pro život. Po splnění svých povinností měly děti možnost volit společnou sportovní či rekreační činnost na zahradě domova, či využít své osobní volno k samostatným vycházkám, které mohou realizovat v průběhu celého týdne. Pobyt dětí (návštěva) v jiné rodinné skupině mohly děti realizovat rovněž po splnění svých povinností a po dohodě se svým vychovatelem.

V rozhovorech mladší děti uváděly, že jsou v zařízení spokojené a mají zajištěn dostatek hmotných i emocionálních potřeb. U starších dětí se projevila větší nespokojenost (kvalita stravování, komunikační bariéry s pedagogy či nedůvěra k nim), která je také důsledkem nefunkční spolusprávy dětí či nemožnosti využít informování prostřednictvím schránky důvěry, ale také fluktuací pedagogů v zařízení. Personál zařízení ale hodnotily spíše pozitivně. Většina umístěných dětí také shodně uvedla, že veškeré jejich stížnosti byly řešeny vesměs s pozitivním výsledkem.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Dětský domov se řádně zabývá výsledky vzdělávání dětí v domově i ve školách, které děti navštěvují. Hodnocení dětí v DD je založeno na systematické, každodenní individuální práci s dítětem vycházející ze znalosti jeho osobnostní, rodinné či sociální anamnézy. Důsledné a v čase chronologické reedukační záznamy o dítěti vedené v elektronickém informačním systému umožňují jednak pedagogům zařízení získaná data analyzovat, ale i vyhodnocovat a přijímat vhodná opatření. Ta se uskutečňují prostřednictvím plánovaných činností či aktivit v týdenních programech výchovně vzdělávací činnosti, které jsou tak propojeny jednak s obecnými kompetencemi stanovenými ve školním vzdělávacím programu, tak s individuálními cíli v programu rozvoje osobnosti každého dítěte. Stanovené cíle dětí v programech rozvoje jejich osobnosti jsou na základě získaných informací cílené, srozumitelné, pro děti pochopitelné a většinou i jednoznačné a splnitelné. Nastavený systém umožňuje sledovat úroveň dosažení individuálních výsledků dítěte a bez výrazné časové prodlevy na změny ve vývoji nebo v očekávání reagovat. K formování osobnosti dětí využívají pedagogové také opatření ve výchově. Analýzou jejich využívání bylo zjištěno, že

zvláště v tomto školním roce byly dominantně aplikovány negativní opatření ve výchově nad pozitivními, či u některých dětí umístěných v zařízení delší dobu nebylo zaznamenáno žádné opatření. Toto zjištění je mimo jiné v protikladu s deklarovanými metodami a postupy práce pro dosahování cílů dětí v programu rozvoje osobnosti dítěte, které se opírají v mnoha aspektech o pozitivní motivaci dítěte. Pedagogové také nevyužívali všechny možnosti tohoto výchovného nástroje (podmíněnost), čímž se efektivita tohoto prostředku snižuje. Kapesné dětí je motivačně navázáno na dosahované výsledky dítěte. Pedagogové ho kromě výchovného prostředku používají i vhodně jako prostředek rozvoje finanční gramotnosti. Dítě s ním může dle svého uvážení nakládat dle libosti, na druhou stranu vychovatelé motivují děti k jeho vhodnému časovému rozvrstvení či efektivitě využití.

V rámci prevence školní neúspěšnosti dětí vychovatelé průběžně spolupracují s třídními učiteli, pravidelně se účastní třídních schůzek a společně dle potřeby hledají a realizují vhodné způsoby řešení. Různorodost volnočasových aktivit eliminuje negativní projevy dětí. Velkou motivací je pro děti možnost reprezentovat zařízení převážně v regionálních kolech sportovních, uměleckých soutěží, přehlídek, realizovat vystoupení pro partnery a sponzory domova. Oproti předcházejícímu období došlo v DD k významnému nárůstu útěků dětí nejen jako důsledku vyšší věkové struktury umístěných dětí, ale i v souvislosti s právě probíhající pandemií COVID 19. Analýzou útěků dětí ze zařízení bylo zjištěno, že nejčastějším důvodem k nim je touha po svobodě, kterou děti saturují nenávratem z vycházky, dovolenky nebo prázdnin. Nízká efektivita při snižování útěků dětí zařízení je důsledkem absence systematické a komplexní identifikace a řešení příčin útěků. Efektivita zkoumání příčin útěků je nedostatečná, projevuje se jen krátkodobě v individuálních případech.

Zařízení se daří vhodně vyhodnocovat a směřovat péči o dítě v souvislosti s jeho potřebami. Všechny děti po povinné školní docházce pokračují ve středním vzdělávání dle svého výběru a možností, jedna zletilá osoba započala studovat vysokou školu. Ve sledovaném období část dětí byla na podnět zařízení či orgánu sociální péče o dítě přemístěna soudem do jiného, vhodnějšího typu zařízení. DD se také podařilo část dětí umístit zpět do původní biologické rodiny nebo do pěstounské péče. Dětem, či zletilým nezaopatřeným osobám, umožňuje dětský domov v rámci postupného osamostatňování ubytování v samostatné bytové jednotce mimo zařízení, což se příznivě projevuje v plynulosti jejich přechodu do samostatného života.

Závěry

Vývoj školského zařízení

- Průběžné zlepšování materiálních podmínek pro vzdělávání dětí (zajištění notebooků pro distanční vzdělávání) a technického stavu dětského domova (výměna krovů a střešní krytiny).
- Zajištění pravidelné psychologické péče.

Silné stránky

- Podpora dětí v dosahování co nejvyššího vzdělání v závislosti na možnostech dítěte.
- Prostory a uspořádání rodinných skupin vhodně kopírují rodinné prostředí.
- Vedení dětí k aktivní účasti v externích zájmových kroužcích.

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- Prosociální vztahy mezi pedagogy a vedením dětského domova i časté personální změny se negativně odrážejí ve výchovně vzdělávací činnosti.
- V procesu komunikace mezi pedagogy a zejména staršími dětmi se objevují komunikační bariéry.
- Vnitřní kontrolní systém není ve všech oblastech řízení školského zařízení účelně nastaven.
- Potenciál některých vychovatelů není vedením dětského domova dostatečně využíván, jsou omezovány jejich kompetence.
- Opatření ve výchově nejsou využívána v celé šíři, převažují negativní opatření, která nemotivují děti k dosahování svých osobních cílů.
- Řešení problematiky útěků dětí z dětského domova není efektivní.

Doporučení pro zlepšení činnosti školského zařízení

- Provést evaluaci sociálních vztahů na pracovišti i v rámci komunity dětí, následně přijmout účelná opatření (např. schránka důvěry, anonymní anketa dětí i zaměstnanců, spolupráva).
- Spojovat rodinné skupiny pouze v naléhavých situacích.
- Podporovat aktivitu vychovatelů v rámci jejich kompetencí.
- Naplňovat koncepci dětského domova vhodným dalším vzděláváním pedagogických pracovníků.
- Analyzovat aktuální vnitřní kontrolní systém, identifikovat jeho rizika a přijmout adekvátní opatření.
- Využívat celou škálu opatření ve výchově, včetně podmínečně uložených.
- Na základě důkladné analýzy příčin útěků přijímat opatření k jejich eliminaci.
- Důsledně sledovat stav prostor a vybavení dětského domova (dílna, školní zahrada) a zajistit jejich údržbu a obnovu dle potřeb a zájmů dětí.

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá ředitelce školského zařízení ve lhůtě do 14 dnů přijmout adekvátní opatření k prevenci nedostatků zjištěných při inspekční činnosti a ve stejné lhůtě písemně informovat Českou školní inspekci, jaká byla přijata opatření.

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Moravskoslezský inspektorát, Matiční 20, 702 00 Ostrava, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.t@csic.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Školní vzdělávací program „Aktivně, spolu a jinak“ účinný od 3. 9. 2018
2. Roční plán výchovně vzdělávací práce pro školní rok 2020/2021
3. Minimální preventivní program prevence rizikového chování na školní rok 2020/2021
4. Výroční zpráva o činnosti ve školním roce 2019/2020
5. Vnitřní řád dětského domova s účinností od 9. 5. 2020
6. Týdenní programy výchovně vzdělávací činnosti
7. Osobní dokumentace dětí (vzorek)
8. Spisy pedagogických zaměstnanců (vzorek)
9. Kniha denní evidence v elektronické podobě
10. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ve školním roce 2020/2021
11. Kontrolní a hospitační činnost ve školním roce 2020/2021
12. Dokumentace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí vedená ve školním roce 2020/2021
13. Dokumentace ke školnímu stravování dětí vedená ve školním roce 2020/2021

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitelka školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu, Česká školní inspekce, Moravskoslezský inspektorát, Matiční 20, 702 00 Ostrava, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.t@csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitelky inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je inspekční zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Mgr. Iveta Galušková, školní inspektorka, vedoucí inspekčního týmu

Mgr. Iveta Galušková v. r.

Mgr. Pavel Schönwälder, školní inspektor

Mgr. Pavel Schönwälder v. r.

Ing. Magda Dirgasová, školní inspektorka

Ing. Magda Dirgasová v. r.

Ing. Alena Ledabylová, kontrolní pracovnice

Ing. Alena Ledabylová v. r.

V Ostravě 4. ledna 2021

Datum a podpis ředitelky školského zařízení potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

Mgr. Jiřina Bejdáková
ředitelka

Mgr. Jiřina Bejdáková v. r.

V Melči 7. ledna 2021